

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, Нов български университет,
за дисертационния труд на **Юлияна Неделчева Караатанасова**
докторант към Факултет по науки за образованието и изкуствата,
Катедра „Музика и мултимедийни технологии“ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“
на тема: **ПРИЛОЖЕНИЕ НА КОНЦЕРТНИ МОДЕЛИ В КОНТЕКСТА НА УЧЕБНОТО**
СЪДЪРЖАНИЕ ПО МУЗИКА НА БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ
с научен ръководител: проф. д-р Ганка Неделчева
за присъждане на научна и образователна степен „доктор“
от професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... Методика на обучението по музика

Биографични данни

Юлияна Караатанасова е завършила Средно музикално училище „Христина Морфова“, гр. Стара Загора, специалност пиано (1985), Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ магистър специалност музикално-теоретични дисциплини (1991), има и следдипломна квалификация по маркетинг, реклама и бизнескомуникации (2009) в УНСС. От март 2021 е докторант към катедра „Музика и мултимедийни технологии“ във Факултет по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“. От 2024 година е директор на Държавен културен институт Къща музей „Панчо Владигеров“ – София, но има дългогодишна кариера като журналист и мениджър: експерт работа с клиенти и търговска дейност в НДК (2023) и експерт концертна дейност в Продуцентски център НДК; продуцент и програматор на Новогодишен музикален фестивал и концерти вътрешна продукция (2015-2023); организатор реклама, медия-планиране и продажби в Рекламна агенция ЗАК Аутдор ООД (2013-2015); PR на Международния фестивал „Софийски музикални седмици“ (2012, 2013); преподавател по солфедж в Национално музикално училище „Любомир Пипков“, София (2012); началник отдел художествено-творчески дейности в НДК (2008); мениджър корпоративни клиенти в Класик ФМ радио и „Кантус Фирмус“; главен редактор в PR отдел концерти и фестивали Класик ФМ радио (2006-2008); музикален редактор, водещ и автор на предавания (2005). Има присъдена награда „Феникс“ от Държавна опера Варна за рецензии на спектакли от фестивала „Опера в Летния театър“ и „Варненско лято“ 2014. Била е сценарист и водещ на предавания и рубрики: „Дебюти“, „Неделен обеден концерт“, „Имена от бъдещето“ в *Българска национална телевизия, Канал 1*; репортер на предаването „Моят ден“ ТВ България; работи и в *Български национално радио*, програмите „Хоризонт“ и „Христо Ботев“ като репортер за музикални предавания (1993-1995). В същия период е преподавател по музика в Испанска езикова гимназия „Мигел де Сервантес“ и преподавател по музикално-теоретични дисциплини в НМУ „Любомир Пипков“, а преди това в СМУ „Христина Морфова“. Владее немски език – ниво B1; английски език – ниво B2 и руски език. Завършила е курс по техника на говора при дългогодишния говорител в БНТ Никола Филипов. Член е на секция Музиколози към Съюза на българските композитори и член на СБМТД. Има журналистически публикации, интервюта, музикални критики и рецензии във в. „Дневник“, *Капитал light*, „Дума“, „Политика“, сп. Лик, в-к „Култура“, „Балкански метроном“ – списание издавано от Министерството на културата на английски език, сп. „Музикални хоризонти“ и online издания за култура, „Площад Славейков“, Култура БГ – портал за култура, изкуство и общество и др. Автор и редактор е на каталозите на Новогодишен музикален фестивал в НДК (2004-2023) и Салон на изкуствата (2009-2011), Европейски музикален фестивал (2003-2008), на концертния цикъл „Концертмайсторите“ (2001-2008) и др. Автор на анотации за компактдискове, издадени от музикална къща Gega New (2003-2005).

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 266 страници, представени в увод, пет глави (Исторически преглед на концертните практики за деца и младежи¹; Образователни програми и музикални дейности на водещи

¹ 1.1. Цел на музикалното образование в областта на класическата музика – идеи, роля на училището и музикалните институции (оркестри, оперни театри); 1.2. Исторически предпоставки и тенденции в развитието на детските и младежки концерти през XIX, XX и в периода 2000–2024 в някои страни на Северна Америка и Европа. Еволюция, етапи, модели, формати и инициативи в дейността на музикални организации и движения; 1.2.1. Северна Америка: САЩ и Канада; 1.2.1.1. САЩ. Младежки концерти. Ера на Бърнстейн. Младежки концерти след 1972 – нов етап на международно присъствие; 1.2.1.2. Канада; 1.2.2. Европа: Великобритания, Германия, Франция, Русия, България; 1.2.2.1. Великобритания; 1.2.2.2. Германия; 1.2.2.3. Франция. Jeunesses Musicales Франция (JMF) и Международното движение Jeunesses Musicales (JMI); 1.2.2.4. Русия и бившия СССР; 1.2.2.5. България. Акценти из историята на българската концертна образователна практика през XX век. Влияния от Европа и Русия (СССР); 1.2.2.5.1. Организация и функциониране на Държавно обединение (ДО) „Музика“ като структура в периода 1982 – 1989 година; 1.2.2.5.2. Дейности на Направление „Музикално-естетическо възпитание на младежта“ към Главна дирекция „Музика“ на Министерството на културата. Програма „Музика – училище“, „Музикална младеж“ (*Jeunesses Musicales International*); 1.3. Възгледи и насоки в развитието на музикално-образователните инициативи за деца и младежи в работа на оркестри и оперни театри в периода 2000 – 2024. Разширяване на целеви групи и концепции, нови политики в програмите на музикалните институции; 1.3.1. Културните институции (оркестри, оперни театри, музикално профилирани музеи) като място за образование. Водещ образователен подход; 1.3.2. Нови

оркестри и оперни театри по света – Европа, Северна и Южна Америка, Азия, Австралия, Африка²; Съвременни музикално-образователни практики в България – оркестри, оперни/музикални театри, музеи.

изисквания и специалности в професионалното музикално образование. Концертна педагогика – нова специалност във висшите училища по музика (Берлин, Детмолд); 1.3.3. Цели на съвременните музикално-образователни програми и концертно-образователни модели, инициативи; 1.4. Изводи и обобщение.

² 2.1. Концертни образователни практики и музикални дейности по света – обосновава необходимост; 2.2. Европа: Австрия, Германия, Великобритания, Нидерландия, Италия, Франция, Русия, Чехия, Полша, Румъния.; 2.2.1. Австрия: Виенска филхармония и Виенска опера; 2.2.1.1. Музикално-образователни практики за подготовка на учениците в класната стая – ученически проекти, семинари, изпълнителски дейности, срещи-разговори, театрални работилници; 2.2.1.3. Музикално-образователни практики в концертна и оперна зала; 2.2.1.3.1. Виенска филхармония – концерти, младежки концерти, модерирани концерти, лекция-въведение, семинар/работилница, среща-разговор, репетиция; 2.2.1.3.2. Виенска държавна опера – цикъл камерни концерти и оперни спектакли адаптирани за деца, спектакли и проекти с участието на деца и младежи; 2.2.1.4. Музикално-образователни практики, провеждани от музикални институции извън училищните структури – оперни лагери за деца и младежи на Залцбургския фестивал на Виенската филхармония; 2.2.2. Германия: Берлинска опера, Берлинска филхармония, Баварска опера в Мюнхен, Филхармония Елба; 2.2.2.1. Стратегия на Берлинска опера за подготовка на учениците в класната стая – съвместни проекти на екип на театъра и учители, инструментални изпълнения, презентации и срещи с инструменталисти и певци, проекти „Four Wins“, „Krawumm“, „Рапсодия в училище“, семинари за преподаватели; 2.2.2.2. Музикално-образователни практики в концертна и оперна зала; 2.2.2.2.1. Берлинска филхармония – проект #ShapingMusic, концертен модел на съвместно музициране с участието на самодейци, оркестър и публика, вокални програми, абонаментни поредици, концерти с участие на детската публиката, Ден на отворените врати обиколки (турове) на сградата съвместно с Музей на музикалните инструменти; 2.2.2.2.2. Берлинска опера – семинари, дискусии, оперни работилници, посещения на репетиции, срещи-разговори, обиколки (турове), Junge Deutsche Oper – оперни работилници, детски и младежки хор за участие в представления; 2.2.2.2.3. Баварска опера Мюнхен – лекции-въведения за деца преди спектакъл, адаптирани опери и балети за деца, „Приключенска опера“ (обиколка на театъра за деца); 2.2.2.2.4. Иновативни музикално-образователни формати на Филхармония Елба – специализирани камерни представления за детска публика с актьори, циркови артисти, мултимедия, светлинен дизайн в стиллове и жанрове на класиката и извън нея с участието на нестандартни инструментални състави. Широка палитра от теми (космос, компютри). Въвеждане на нови комуникативни форми с ученическа публика като концерти-състезания (игра с бийтбокс, класически перкусии и танци), интердисциплинарни концерти 'scientific concert' (научен концерт). За юношеска публика – младежки концерти в три формата: с участие на музиканти от малцинствени групи и чернокожи – джаз концерт на биг банд оркестър, формат радишоу – концерт създаден от група младежи за представяне пред други младежи; творчески работилници, обиколки на сградата, колекция от музикални инструменти; 2.2.3. Великобритания: Лондонска филхармония, Лондонски симфоничен оркестър, Кралска опера „Ковънт Гардън“; 2.2.3.1. Образователни практики за подготовка на учениците в класната стая – учебни ресурси, нотни материали, партитури, подкаст, тестове по музикална терминология; обучения за преподаватели; 2.2.3.1.1. Лондонска филхармония – учебни ресурси за концертната поредица BrightSparks, Лондонска филхармония – учебни ресурси за концертната поредица BrightSparks, Let's Sing – авторски проекти на членове на музиканти от оркестъра, предназначени за ученици с ресурси за часовете по музика, семинари за учители по програмата LPO Music Makers, подпомагаща учениците при създаване на музика; 2.2.3.1.2. Лондонски симфоничен оркестър – програма „Музика в класната стая“ и семинар за обучение на преподаватели „Творчески дни“ (INSET); учебни ресурси за ученици и методически ръководства за преподаватели от членове на оркестъра за слушане на музика, майсторски класове, семинари в YouTube; 2.2.3.1.3. Кралска опера Ковънт Гардън – обучение на преподаватели, онлайн семинари „Запознайте се с артистите“, планове на уроци и ресурси, споделяне на он-лайн събития и он-лайн семинари провеждани в класната стая (Create & Dance, Meet the Artists, Create & Sing, Creative Challenge, Create & Learn, Create & Design, Design Challenge). 2.2.3.2. Образователни практики в концертна и оперна зала; 2.2.3.2.1. Лондонска филхармония: концертна поредица BrightSparks; 2.2.3.2.2. Лондонски симфоничен оркестър: концерти за ученици, интерактивни концерти за участие на живо и онлайн, игра на интерактивно и завладяващо web приложение с изпълнения на оркестъра, концерти с участие на публиката, лекция-въведение преди концерт (срещи с музиканти, творчески дейности). 2.2.3.2.3. Образователни практики в Кралската опера Ковънт Гардън – училищни матинета (оперни и балетни спектакли, филми); 2.2.4. Нидерландия: Кралски Концертгебау оркестър – Амстердам, Нидерландска опера и балет; 2.2.4.1. Образователни практики за подготовка на учениците в класната стая; 2.2.4.1.1. Кралски Концертгебау оркестър – онлайн дигитални приложения (с анимирани илюстрации, видеозаписи на оркестъра, текст, кратки филми); 2.2.4.1.2. Нидерландска опера и балет – учебни материали, уроци, семинари, работилници и проекти, семинар – дискусия и дигитални представления на голям екран в училище със семинар и дискусия; 2.2.4.2. Образователни практики в концертна и оперна зала; 2.2.4.2.1. Кралски Концертгебау оркестър: концерти по сюжет (режисиран детски концерт-представление), концерт-игра; 2.2.4.2.2. Нидерландска опера и балет: матинета за ученици, деца и семейства, обиколки в театъра; пеене в хор; курс „Оперни герои“; 2.2.5. Италия: Театър „Ла Скала“ Милано; 2.2.5.1. Образователни практики в оперната зала: оперни и балетни спектакли за деца (Opere per i Piccoli); камерни концерти за деца; срещи с изпълнители, лекция-въведение/семинар, работилници и игри, обиколки в театъра; „Знаменити представления за деца“, абонаментни поредици с концерти за младежи (лекция-шоу); 2.2.5.2. Музей на Ла Скала – обиколки за деца и семейства, завършващи с работилници; специален маршрут за семейства и деца в резултат проектна дейност на ученици, аудио-гидове с гласове на деца-екскурзоводи; 2.2.6. Франция: Оркестър на Париж и Парижка национална опера; 2.2.6.1. Образователни практики на Оркестър на Париж в зала. Семейни концерти за различни възрасти на различни теми (приказки, музикални инструменти, детски спектакъл, по сюжет на книга, портрет на композитор); концерти с участието на публиката и деца изпълнители; рисуване на художник в реално време по време на концерт; музикална игра, кино-концерт. Отбелязване на важни годишнини; концерти с музика и инструменти на различни национални култури; с оркестър и DJ сет; танцови партита с класика и съвременни жанрове и стиллове; семейни работилници. Образователните събития в музеи (Musée de la musique) във формат концерт-музикална разходка за ученици и „Приказни кукли“ за деца; тематични лекции; 2.2.6.2. Образователни практики на Парижка национална опера в зала. Семейна работилница „...Артистът, родителите ми и аз“; музикални и танцови спектакли за ученици и деца със специални потребности; спектакъл с участие на ученици и студенти; концерти за ученическа публика: камерна музика, симфоничен концерт със солист певец представящ своята национална култура; сътрудничество с образователни институции: програма „Открийте зад кулисите“, посещение на репетиции на опера или балет, програма Опера – университет); 2.2.7. Русия: Московска филхармония, Московски театър Нова опера, Филхармония на Санкт Петербург, Свердловска областна филхармония; 2.2.7.1. Традиции, формати, съвременни тенденции. Годишни абонаментни концертни програми за деца и формати (приказка, литературен сюжет, географски, календарни поредици); интерактивно общуване с детска публика; интерактивни концертно-образователни модели с участие на цифрови технологии; рисуване с пясък, бои, върху вода; лекции разглеждащи връзката между наука и музика популяризиране на науката и

вързки с музика; 2.2.7.2. Образователни практики в училище и в концертна/оперна зала; 2.2.7.2.1. Свердловската областна филхармония – „Филхармоничен урок“; 2.2.7.2.2. Московски театър Нова опера – ежемесечни майсторски класове от програма „Театър в училище“; 2.2.7.3. Образователни практики в концертна и оперна зала; 2.2.7.3.1. Московска филхармония – традиционни образователни формати за деца. Приказки и музикално-театрални спектакли за най-малките (мюзикъл, куклен театър); ученици от началното училище с теми: (инструменталните в оркестъра, композитори); за ученици от прогимназията – *мултимедийни концерти* с водещ (теми за композитори, музикални епохи, произведения; история на музиката от избран период); детско кино; филми за природата във виртуална концертна зала; 2.2.7.3.2. Московски театър Нова опера – модерни образователни формати: театрална екскурзия за училищни групи; детски летен лагер на Нова опера; майсторски клас по танци; Новогодишни оперни концерти за деца; семейна екскурзия в театъра, „Семеен ден в операта“; музикално-игрова програма „Оперни приказки“; семейна артистична работилница за художници; работилница „Театрална подготовка“; „Оркестрова работилница“; работилница за музикални експерименти; 2.2.7.3.3. Филхармония Санкт Петербург: модел на концерт за деца със специални образователни потребности (СОП); 2.2.8. Чехия: Чешка филхармония; 2.2.8.1. Проект „Музика в училище“ за учителите по музика в училище; 2.2.8.2. Образователни практики в концертната зала – концерти с музикални работилници, музикални игри с интерактивни приложения; концерти с интерактивни приложения, мултимедии и дигитални технологии в изследователски център в зала „Дворжак“; разширен образователен формат „оркестър – музей – училище“; тематична музикална обиколка на сградата „Рудолфинум“ (сградата на оркестъра); 2.2.9. Полша: Варшавска филхармония в концертна зала (концерти за деца: със сюжет и водещ; участие на ученици изпълнители; музикална томбола въз основа на музикален паспорт със стикери от посещения; 2.2.10. Унгария: Унгарска национална опера – Програма спонсорирана от MVM за средни училища „Оперно приключение“ (*MVM OperAdventure*) и *MVM Piccolo*; онлайн записи на оперни спектакли предназначени за училища; Оперна академия за учители; програма „Посланик на операта“; 2.2.11. Румъния: Букурещка филхармония „Джордже Енеску“ с концертна поредица „Класиката е фантастична“ – музиката и другите изкуства; театрални концерти; 2.3. Северна Америка: САЩ, Канада; 2.3.1. САЩ. Общи тенденции в образователните програми на водещи американски оркестри: Филхармония Лос Анджелис, Симфоничен оркестър Далас, Симфоничен оркестър Туксон, Калифорнийски симфоничен оркестър, Филхармоничен оркестър Бъфало, Чикагски симфоничен оркестър, Чикаго Симфонията, Пасифик Симфони, Филхармония Ню Йорк; 2.3.1.1. Образователни практики за самоподготовка в къщи и обучение в училище; 2.3.1.1.1. Филхармонията Ню Йорк – виртуални формати с ръководства за ученици и учители и аудио-визуални уроци за всички възрасти (на YouTube канала на оркестъра); „Младежки концерти“ адаптирани за възприемане в класна стая; видео-обучение в училище по инструменти, композиция, инструментални ансамбли; менторската програма „Наставничество на младежи“ за развитие на умения за свирене в ансамбли. с участието на инструменталисти на оркестъра; 2.3.1.1.2. Метрополитън опера Ню Йорк – образователна програма *Met Opera Education*: виртуални образователни формати (интердисциплинарни ресурси, интерактивни подготвителни сесии за посещение на репетиция, *Opera Book Club*, виртуален хор, форми на общуване с изпълните от институцията *Career Corner & Artist Chat*; *Met Opera on Demand: Insights* (ползване на записи, заявени от библиотеки на образователни институции); *Met's HD Live in Schools* (стриймिंग на оперни спектакли); обучение за преподаватели; 2.3.1.2. Образователни практики в концертна и оперна зала; 2.3.1.2.1. Филхармонията Ню Йорк: концертна поредица „Младежки концерти“, *Philharmonic Playdates*, програмата „Отворени репетиции за училища“; 2.3.1.2.2. Метрополитен опера: програмата *Access Opera*, „Дни на отворените врати“, опознавателни обиколки из сградата; 2.3.2. Канада; 2.3.2.1. Общи тенденции в образователни програми на водещи канадските оркестри – финансиране, стилово и жанрово разнообразие на програмите; достъп до оркестрова музика; посещения на изпълнители в училище; обучение на диригенти за образователни концерти; комуникация с преподаватели; сътрудничество между оркестрите; сътрудничество с образователни партньори; 2.3.2.2. Подходи на канадските оркестрите към обогатяване на учебната програма по музика – образователни практики в училище и концертна зала. Разработване на онлайн ресурси и подкасти за учители и ученици; посещения на музиканти в училище; допълнително обучение за преподаватели по музика; интердисциплинарен подход на оркестровите програми; интерактивни концерти; традиционни младежки концертни поредици; музикални лагери извън концертна зала; 2.3.2.3. Образователни практики в училище и в концертна зала на Симфоничен оркестър Монреал – ресурси с ръководства и образователни инструменти за учители и ученици; традиционни концертни поредици, интердисциплинарни концерти, концерти със съвременни технологии (включително, приложение за разширена реалност, концертен формат видеоигра „на живо“ синхронизирана с изпълнение на симфоничен оркестър); 2.4. Южна Америка: Венецуела, Чили, Аржентина; 2.4.1. Венецуела: El Sistema – национална програма за музикално образование. Професионално обучение на млади музиканти – Симфоничен оркестър на Симон Боливар на Венецуела (SBSOV); 2.4.2. Чили: колаборация на културен център *Fundación CorpArtes* в Сантяго с Лондонски симфоничен оркестър с ресурсно подпомагане на обучението по музика в училище – цифрова музикална платформа на испански език; 2.4.3. Аржентина: Театро Колон (*Colón Opera*) – традиционен музикално-образователен опит; 2.5. Азия: Израел, Индия, Китай, Хонг Конг, Южна Корея, Сингапур, Япония; 2.5.1. Израел: Израелска филхармония – програма *Keunote* в училище за срещи с музиканти от оркестъра, сесии в класната стая; концерти за училища в зала *Charles Bronfman Auditorium* в Тел Авив; специализирана програма *Sulamot* за деца с нисък социален статус за свирене в оркестър и пеене в хор; младежка образователна структура „Младежки клуб“ – преференции за посещение на концерти; 2.5.2. Индия: Симфоничен оркестър на Индия (структура от Национален център за сценични изкуства (NCPA) в Мумбай) – концерти за деца и семейства, концертна поредица с участие на млади музиканти, специализирани семинари за обучение по композиция и джаз; 2.5.3. Китай: Шанхайска оркестрова академия; Симфоничен оркестър Шанхай – „Програма за музикален напредък“ (токшоу, с участието на актьори, оркестрово изпълнение с интерактивни дейности); образователен проект „Близко до музиката“ (музикални изпълнения, изложби, майсторски класове за детска публика); образователна програма „Подготовка на публиката“ (с формати „Разговор преди концерта“ и „Запознай се с нашия концерт“) чрез лекции-въвеждания подготвя децата за концертите; 2.5.4. Хонконг: Филхармония Хонконг – програма в училище с разнообразие от дейности: концерти на камерни ансамбли с музиканти от оркестъра, срещи-разговори, дискусии, сесии за демонстрация на оркестрови инструменти, обучение на училищни ансамбли, съвместно музициране; за часа по музика – онлайн ресурси (приложения на уебсайта на оркестъра). Практики в концертната зала: интерактивни концерти за деца и младежи, самообучение и дискусии в часа по музика, открити репетиции; 2.5.5. Южна Корея: Филхармония Сеул – за подготовка в училище и самостоятелно – мобилно приложение за оркестър с игрови елементи; в зала – детски концерти с класическа музика и анимационни филми; лекции за музика и абонаментни концертни поредици; съвместно музициране на музиканти от оркестъра с млади музиканти любители; индивидуално инструментално обучение и в майсторски класове; 2.5.6. Сингапур: Сингапурски симфоничен оркестър – образователни дейности в училище: учебни ресурси на уебсайта на оркестъра (онлайн поредица за деца *Musical Soundbites*, видеоклипове в YouTube канал, музикална игра, бюлетин *RhapsSOdy* с информация за концертите за деца, модели на музикална тематика за оцветяване; посещения на музиканти от оркестъра с концерти, музикални игри и демонстрация, тематични семинари). В концертна зала – поредица концерти в семейни и училищни формати (посещение на репетиция с беседа, лекция-въвеждане преди концерт за произведения от програмата и указания за поведение на учениците по време на концерт), обиколка на концертна зала „Виктория“); 2.5.7. Япония: Филхармония на Токио – в училище: посещение на музиканти от

Български концертни модели – класификация³; Предпоставки и възможности за внедряване на концертни модели в учебната програма по музика в българското училище⁴; Анкетно проучване и анализ на

оркестъра с музикални изпълнения и работилници; в концертна зала: мултидисциплинарни образователни програми – ученически концерти с любими детски песни и мелодии; концерт с участие на детската публика и сътрудничество с училищни музикални групи, оркестри и хорови клубове; семейни концерти с тематични семинари; 2.6. Австралия: Симфоничен оркестър Сидни, Опера Сидни; 2.6.1. Образователни практики в училище; 2.6.1.1. Симфоничен оркестър Сидни – семинари за учители, комплекти с ресурси за учители *Meet the Music*, учебни ресурси за ученици (на уебсайта на оркестъра) за ползване в класната стая и записи на концерти; 2.6.1.2. Опера Сидни – учебни ресурси за ученици представени на уебсайта на оркестъра с междупредметни връзки, дигитално творческо обучение в класната стая – стрийминг спектакли, записи и интерактивни уроци, семинари по STEAM дигитални обиколки на театъра; 2.6.2. Образователни практики в концертната и оперната зала; 2.6.2.1. Симфоничен оркестър Сидни – семинари за начални учители; детски и младежки концерти (*Meet the Music*); открити репетиции, обиколки на сградата, семейни концерти поредици, майсторски класове за ученици-стипендианти на оркестъра; 2.6.2.2. Опера Сидни – оперни, танцови представления за деца и ученици (представления с кукли, с участие на публиката, театрална адаптация на детски книги); творчески работилници майсторски класове за ученици по: сценография и дизайн на костюми, танци и STEAM; детски фестивал на изкуствата; програма Spark поставя децата в едновременно в роли на публиката, участници и творци; обиколка с екскурзовод Операта Сидни; 2.7. Африка: Република Южна Африка, Египет, Мароко; 2.7.1. Република Южна Африка (РЮА): Филхармония Кейптаун, Филхармония на Йоханесбург; 2.7.1.1. Филхармония на Кейптаун – стрийминг концерти: онлайн преподаване на уроци по инструменти, национална програма за инструментално обучение; младежки състави и конкурси; 2.7.1.2. Филхармония Йоханесбург – в училище: срещи-разговори с музиканти, концерти, дискусии; в концертна зала: образователен концерт адресиран към спецификата на музикалните инструменти; уроци по инструменти и оркестър; 2.7.2. Египет: Симфоничен оркестър Кайро: образователни концерти в две поредици – за ученици и семейства; Опера Кайро – Център за развитие на таланти предлага обучение за ученици и любители по инструмент и професионално обучение за млади таланти; 2.7.3. Мароко: Филхармония Мароко – в училище: предоставяне на образователен ресурс и посещения на музиканти; в концертна зала: образователни концерти за деца с водещ и презентация на програмата; 2.8. Обобщение.

³ 3.1. Значение на музикалното образование. Приоритети в културната политика на ЕК и програма „Образование“ 2021 – 2027; 3.2. Музикалнообразователни практики в България в периода 2000 – 2024; 3.2.1. Музикално-образователни програми и практики в България извън училище; 3.2.2. Критерии за дизайн на програми за образователни концерти/спектакли. Организация и приложение в България. Интерактивен подход, интерактивен камерен концертен модел – български вариант; 3.2.2.1. Програми „Фортисимо“ (2009 – 2024); 3.2.2.2. Образователна програма на Симфоничния оркестър на БНР (2011–2018). Формати: репетиция, концерт, викторина, лекция за студенти; 3.2.2.3. Концерти с участието на професионални музиканти и деца изпълнители; 3.2.2.4. Образователен проект „Отворено образование“ на Софийската филхармония сезон 2010/2011; 3.2.2.5. Инициатива „Музикален университет в движение. Интерактивно образователно ателие за музика“ на НБУ (2011/2012); 3.2.2.6. Частни проекти „Концерти на възглавници“ и „Концерт с история“; 3.2.2.7. Специална програма на Георги Калайджиев „Музиката вместо улицата“ (гр. Сливен) – проект по модела на венецуелската „El Sistema“; 3.2.2.8. Специална програма: „Ние сме музиканти“ на Държавна опера Стара Загора; 3.2.3. Образователните програми на музикалните институции в България – специфични характеристики; 3.3. Музейни музикално-образователни практики в България в периода 2000 – 2024; 3.3.1. Съвременни разбиране за образователната функция на музея; 3.3.2. Условия и предпоставки за провеждане на музикалнообразователни практики в музей; 3.3.3. Музикалнообразователни практики и формати за непрофесионална и професионална публика – беседа-лекция; изяви на любители и професионалисти – концерт, продукция, детски концерт; среща-разговор с творци; майсторски клас; конкурс; музикално ателие; научен семинар и конференция; 3.3.3.1. Музикалнообразователни практики и формати в къща музей „Панчо Владигеров“ – София; 3.3.3.2. Музикалнообразователни практики и формати в музей „Борис Христов“; 3.3.3.3. Образователни събития и публичност на музейната институция; 3.4. Класификация на български концертно-образователни модели; 3.4.1. Традиционен концертно-образователен модел – запознаване с музикални инструменти; 3.4.2. Авторски концертно-образователен модел – концерт среща-разговор; 3.4.3. Жанрово-стилистичен концертно-образователен модел – концерт по дадена тема, развита чрез подобрени произведения и беседа; 3.4.4. Концертно-образователен модел със симфонични и камерни концерти и Музикално-сценичен модел с музикални спектакли (опера, балет, оперета мюзикъл) като художествена продукция на музикални институции; 3.4.5. Концертно-образователен модел в условията на „репетиция“; 3.4.6. „Мулти арт“ концертно-образователен модел, базиран на взаимодействието между музика, изкуства, наука и дигитални технологии; 3.4.7. Концертно-образователен менторски модел; 3.4.8. Концертно-образователен модел „Деца представят за деца“; 3.4.9. Концертно-образователен модел от типа „Концерт с участие на публиката“; 3.4.10. Музикално-образователен модел на майсторски клас (семинар, творческо ателие, работилница, уъркшоп) за деца; 3.4.11. Музеен концертно-образователен модел; 3.5. Изводи и обобщения.

⁴ 4.1. Предпоставки за приложение на концертни модели в контекста на учебното съдържание по музика на българското училище; 4.1.1. Нормативна рамка и стратегически документи касаещи българското образование; 4.1.1.1. Националната програма за развитие „България 2030“; 4.1.1.2. Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030); 4.1.1.3. Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО); 4.1.1.4. Наредба № 10 за организация на дейностите в училищното образование; 4.1.1.5. Наредба за приобщаващото образование; 4.1.2. Стратегии за учене/преподаване и музикално-педагогическа практика в българското училище; 4.1.2.1. Идеи за прилагане на алтернативни подходи в обучението по музика в българското училище – подготовка към приложение на концертно-образователни модели в извънучилищна обучаваща среда; 4.1.2.2. Подготовка на учениците за часове по музика в изнесена извънучилищна обучаваща среда. Педагогически подходи, цели, задачи, резултати; 4.2. Сътрудничество между музикални и образователни институции в България – възможност за изграждане на общи стратегии в училище и в зала; 4.2.1. Необходимост от сътрудничество между музикални и образователни институции и ефективност за учебния процес в училище; 4.2.2. Предпоставки за функциониране и усъвършенстване на образователни програми на музикалните институции в България – държавна подкрепа, устойчивост, концертни поредици; 4.2.3. Организационни параметри, роля на преподавателите в реализиране на музикално-образователни програми. Маркетинг и комуникация; 4.2.4. Музикално-образователни програма „Фортисимо в Клас“ като опит за широко приложение на концертно-образователни модели в България; 4.3. Дейността „възприемане на музика“ в учебното съдържание по музика на българското училище – основа за приложение на концертно-образователни модели; 4.3.1. Учебна програма по музика 1 – 4 клас; 4.3.2. Възможни приложения на концертно-образователни модели 1 – 4 клас; 4.3.3. Учебна програма по музика 5 – 7 клас; 4.3.4. Възможни приложения на концертни модели от 5 – 7 клас; 4.3.5. Учебна програма по музика 8 – 10 клас; 4.4. Възможни приложения на концертни модели от 8 – 10 клас; 4.4. Изводи и обобщения.

резултатите⁵), заключение, четири приложения, списък с използвана литература, приносни моменти и списък с публикации на автора. Библиографията съдържа 49 заглавия на кирилица и латиница, 152 уебсайта, 3 интервюта, 5 използвани други източници. В изследването е приложени научен апарат състоящ се от 278 бележки под линия и 19 диаграми.

Предложените от Юлиана Караатанасова концертно-образователни модели са полезни за разширяване и обогатяване на знанията по музика за учениците, ще дават *инструменти* за придобиване на широк поглед върху подходи, техники, умения и компетентности, присъщи на изкуството, за творческо и гъвкаво решаване на житейски казуси. Основна задача е изграждане на ценностен и устойчив критерий у подрастващите за стойностно и съдържателно музикално изкуство, което трябва да стане с подкрепата и участието на музиканти-професионалисти, образователни и културни институции и организирани от тях концерти, спектакли, конкурси, майсторски класове и др.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Предметът на изследването са музикално-образователни практики в чужбина, съотнесени към българския опит: възможностите, които предоставят различните концертни модели, музикално-образователни формати, инициативи и други музикални дейности за изграждане на обща култура у подрастващите, адекватно социалното поведение, подпомагане на емоционалното им развитие и умения, необходими за бъдещите им професии и реализация. **Обект на изследването** са концертни модели и музикални дейности, приложими в контекста на учебното съдържание по музика в българското училище. Търси се отговор на въпроса кои видове концертни модели са подходящи за различните степени на образование. **Цел на дисертационния труд** е въвеждането на определени концертни модели, които да бъдат синхронизирани с учебното съдържание по музика в училище, за да се представи (покаже, докаже) как образователните практики на оркестри и оперни театри биха подпомогнали музикалната подготовка на учениците. За реализиране на тази цел са поставени 7 задачи, които са изпълнени и е представен резултат при: 1) определяне на пътя към култивиране на траен интерес към класическата музика като музикално възпитание на деца от различни възрасти; 2) систематизацията на различни световни музикално-образователни практики; 3) проучване, анализ и сравнение на историческия опит в музикално образователните практики в България, който е съпоставен с този по света и е съотнесено към учебните програми по музика в българското училище и нормативните рамки на МОН; 4) предложени са критерии за дизайн на програми за образователни концерти/спектакли; 5) предложените от дисертанта концертно-образователни модели са съотнесени към предпочитаните от преподавателите музикално-образователни практики и формати; анализирани са и обобщени резултатите; направени са предложения за използване в практиката на подходящи концертни модели за отделните образователни степени.

Формулирана от докторантката е следната **научната хипотеза**: *„ако в учебното съдържание на българското училище от 1. до 10. клас се въведат подходящи концертни модели, това ще въздейства върху възприемане на класическата музика от учениците като ценност, ще подобри тяхното възприятие, музикалния слух и памет, ще разшири културата им, ще засили желанието им за включване в различни музикални дейности (свирене и пеене), ще възпита у тях уважение към професията на музиканта“* (цитат).

Основната теза на тази дисертация е, че **концертните модели имат приложение в контекста на учебното съдържание по музика в българското училище.**

Методологията на изследването и **изследователския инструментариум** е: научно-теоретични методи – анализ на историческа, педагогическа литература по изследвания проблем, анализ на учебна документация и учебници. Прилагат се методи на наблюдение, експертна оценка – интервюта и беседи с известни музиканти, директори на музикално-профилирани музеи, организатори на концерти, анкети с учители в общообразователните училища, описват се процедурите; прилага се синтез, сравнение, обобщение на информацията, анализират се данните, извеждат се тенденции, дават се препоръки как да се използват в практиката изведените модели, както от страна на организаторите на концерти и спектакли, така и от страна на училището.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Дисертационната разработка представлява интерес за музикалните институции (оркестри, оперни/музикални театри) в подкрепа на идеите за развитие на образователната линия в сезонното програмиране на концерти и спектакли, музикално профилирани музеи, организатори на фестивали, музиканти, композитори и

⁵ 5.1. Модел на анкетно проучване; 5.2. Етапи на анкетното проучване; 5.2.1. Съставяне на въпросите и техническо оформление на анкетна карта; 5.2.2. Провеждане на анкета с преподаватели по музика в общообразователни училища – преподаватели без специалност музика (1–4 клас) и професионални музикални педагози (5–10 клас); 5.3. Анализ и синтез на данните от анкетата; 5.4. Обобщение на резултатите от проведената анкета, оценки, изводи, препоръки.

преподаватели по музика в общообразователните и специализираните училища по изкуствата, както и любители.

Културният живот в света днес е толкова наситен със събития, че за един ден във всяка европейска столица се случват толкова концерти и музикални спектакли, колкото за цяла година преди век. Във всеки голям град работи оркестър и оперен театър, провеждащи своя образователна политика. Анализът на явленията в концертните практики в различни държави води до извода на Юлиана, че създаването на качествени музикално-образователни програми изисква професионален подход и съвместна работа между музикални (културни) и образователни институции – преподаватели по музика. Това е приложимо и в България при създаване на подходящи условия (изработване на национална програма).

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

В **Първа глава** се изследват историческите корени и етапи на развитие на концертните практики за деца и младежи – модели, формати, инициативи, музикални организации и движения в Северна Америка, водещи европейски държави и България. Във **Втора глава** са представени съвременни музикално-образователни програми и формати, реализирани от водещи музикалните институции в света на територията на училището и в концертна/оперна зала. В **Трета глава** се разглеждат актуалните в България музикално-образователни програми, формати и практики на културните институти (оркестри, оперни/музикални театри и музикално профилирани музеи), обобщават се критерии за дизайн на програми за образователни концерти/спектакли, предлага се класификация на концертните модели на базата на сравнителен анализ на техните характеристики. В **Четвърта глава** е направен общ преглед на нормативната рамка и стратегически документи уреждащи българското образование и актуалната учебна програма по музика в общообразователните училища. На базата на сравнителен и качествен анализ са експонирани подходящи условия и начини за приложение на концертно-образователни модели в училище и извън него. В **Пета глава** се проучва музикално-образователния концертен опит на преподаватели по музика чрез анкета. Заключението обобщава резултатите от изследването, представя изводи и предложения.

Докторантката доказва ефективността на *концертните въвеждания* – кратки лекции преди концерт; *семинарите за учители и ученици с предоставяне на ресурси за работа в класната стая и онлайн и мобилни приложения* за предварителна подготовка за посещение на концерт или спектакъл, създадени от образователния отдел, музиканти или представители на съответната музикална институции (въвеждането им ще е новост за България); в новата роля на концертните зали и образователните практики в технологичното ни общество все още *директните междуличностни срещи и споделените преживявания* (в това число и музикални) трудно могат да бъдат симулирани от машини, което дава основание за оптимизъм относно необходимостта и приложимостта на всички форми и модели на образователни практики, изобретени от музикантите и педагозите досега, като едновременно открива още по-широки хоризонти за приложение на творчески подходи и комбинации между тях в бъдеще, за стимулиране интереса на детската и младежка публика и създаване на трайна обвързаност с класическата музика за цял живот.

Общи изводи в заключението на труда

Връзката музикални институции – училище (респективно концертни практики – учебно съдържание) в България подлежи на осъвременяване, съобразно актуалните световни тенденции като *семинарите за учители и ученици с предоставяне на учебни ресурси за работа в класната стая и онлайн, предназначени за подготовка преди посещение на концерт или спектакъл; подготовка на часове за провеждане в извънучилищна обучаваща среда* чрез откриване на информация и видеозаписи от чуждестранни уеб сайтове в глобалната мрежа и прилагане на творчески подход към подготовката на учениците за посещение на музикално събитие; *въвеждане на споменатите в дисертацията водещи световни добри практики* на музикалните институции, свързани с методическо и практическо подпомагане на учителите; предоставяне на *допълнителни учебни ресурси, въвеждане на творчески дейности в часа по музика*.

Анкетата, която е реализирала Юлиана Караатанасова е осъществена с участието на 35 преподаватели по музика. Извадката не е репрезентативна, но дава обща представа и би предизвикала последващи изследвания. Анкетираният преподаватели имат отношение към темата. Те проявяват лична ангажираност, заинтересованост и положително отношение към проблематиката. От тях 84,8% преподават в столицата или в голям град, а 15,2% са преподавателите от малките градове и села, където няма оперни театри и оркестри. При обобщаване на резултатите се разграничават няколко тенденции: 1) основна пречка за посещение на музикално-образователни събития се очертава затруднението при организацията, логистиката и нормативната уредба в областта на образованието; 2) труден достъп на ученици до музикално-образователни прояви в малките градове и населени места, наред с финансови ограничения за социално слабите, мнението е, че цената на билетите трябва да е достъпна; 3) практиката отчита преобладаващо еднократно посещение на музикално-образователни събития през учебната година или максимум до 3 пъти;

този факт показва липса на устойчиво постоянно въздействие върху учениците и съответно трайни резултати от концертно-образователните практики у нас.

Бих открила няколко важни акцента от дисертацията на Юлиана Караатанасова: **Предпочитанието е към музикално сценичния жанр** като най-комуникативен за ученическа публика и **образователен концерт с водещ**. Представяват интерес и образователни концерти за деца от изпълнители, български и световноизвестни професионални музиканти. **Среща-разговор** и музикално-образователен модел на **майсторски клас** (*семинар, творческо ателие, работилница, уъркшоп*) **провеждани в музей** също намират място в плановете за преподавателите за уроци в извънучилищна среда. „**Мулти арт**“ концертно-образователен модел като демонстрация на *синтез между изкуствата – музиката с изобразителното изкуство, поезията, театъра, киното*, науката и технологиите е приложим за ученици от прогимназия и гимназия. *Интерактивността* като основен подход на музикантите към учениците води до **включването им в изпълнението по време на концерт**, особено ако техни връстници и изпълняват познати песни. Най-трудно възможен в България се оказва моделът „*репетиция*“, поради съвпадането по време на училищните часове с репетициите на музикалните институции, състави, работно време на студия и др.

Положителна е нагласата на преподавателите за активно взаимодействие с музикални институции, защото институциите са активната страна днес при изпращане на покани и информиране за своята художествена продукция е много важна констатация. **Преподавателите имат необходимост от допълнителна квалификация** за адекватно представяне на музикално-образователни събития пред ученическа аудитория, но те са отворени към активно взаимодействие с професионални музиканти в часа по музика, както и към участие в бъдещи модерни и съвременни музикално-образователни програми и проекти. Те подкрепят участие на техни ученици в художествени продукции на музикалните институции. Преподавателите подкрепят образователни концерти за деца и родители и такива с участието на деца изпълнители. Но и поставят **високи изисквания към избор на теми за образователни концерти** като се подчертава необходимостта за обвързване с учебното съдържание по музика и с вечните в изкуството теми: добро и зло, приятелство, взаимопомощ, доверие, честност, върху които се изграждат сюжетите на музикално-сценичните жанрове. Посочените от преподавателите *теми, подходящи за образователни концерти/спектакли* съвпадат с темите в учебната програма, предназначени за отделните етапи на обучение по музика. Важно е предварително запознаване на учениците с либретото на спектакъла (от преподавателите) и възможността за среща с изпълнителите и диригента за осъществяване на личен контакт.

Потребността от активно взаимодействие между училищни преподаватели по музика и музикални институции и музиканти-професионалисти е важна. **Необходими са и промени в нормативната уредба на МОН** за улесняване извеждането на ученици извън училище за посещение на културни събития, включително музикално-образователни. Важно решение е държавните институции (МК и МОН) да имат ангажимент за подходящо финансиране за съвместни проекти между педагогически и културни институти, които да са адекватно финансово подкрепени и от местната власт (общини). Оказва се, че една **държавна стратегия за осъществяването на музикално-образователни инициативи и в малки, и големи населени места у нас ще бъде основа** за разгръщане на бъдещи успехи в изграждането на младото поколение в страната ни. Успехът зависи и от активното участие на родители и надарени ученици.

Коректност при цитирането

Юлиана Караатанасова е коректна в своите цитирания в дисертацията си.

Приноси на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд има следните приноси, които напълно приемам:

Научно-изследователски

- Направен е исторически обзор на научната литература, третираща образователните програми на оркестри и оперни театри по света и са представени най-ярките съвременни добри практики за деца и младежи.
- Проследява се българския концертен опит и обвързаността на различни концертни модели с традициите в българското музикално образование.
- Извлечени са данни от интервюта с водещи български музиканти и организатори на образователни концерти, допълнени от лични наблюдения от практиката за извеждане на концертни модели.
- За първи път е представена класификация на концертно-образователни модели и авторски на докторанта, които са от значение за ефективната музикално образователна и просветителска дейност. Обобщени са критерии за дизайн на програми за образователни концерти/спектакли

Практико-приложни приноси

- Представените концертно-образователните модели допринасят за разширяване на добрите педагогически практики, подпомагащи усвояване на учебния материал по музика, за развитие на емоционалната интелигентност и повишаване на общата култура на учениците.

- Предложените концертно-образователни модели са предназначени за различни възрасти в българското училище и са приложими в практиката, съобразно целите на организатори, музиканти-изпълнители и музикални (културни) институции.
- Концертно-образователните модели могат да послужат на преподавателите по музика за правилен избор на музикално-образователни събития за учениците според тяхната възраст, знания, умения и интереси.
- Въведените авторски концертно-образователни модели са база за поетапно обновяване на музикално-образователната практика в България.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Познавам професионално Юлияна Караатанасова. Тя е отговорен и работлив човек. От самата ѝ биография личи нейното отношение към концертно-образователната дейност в България. Бих препоръчала дисертацията да се оформи като монография и да бъде издадена, заради енциклопедичния характер на текста и носената от него голяма информационна стойност за мениджърите на културни институции и професионално-музикантската общественост (разбира се да се преработи съдържанието ѝ отпред). Впечатляваща е библиографията и ползваните източници, вероятно дължащи се и на качествата на докторанта – ползване на три езика свободно – руски, английски и немски.

Публикации по темата на дисертационния труд

Юлияна Караатанасова е представила 4 публикации, свързани с темата на докторантурата:

Караатанасова, Юлияна. *Преглед на извънучилищни музикално-образователни концертни практики в България през 2010-2021.* В: „Трета научно-практическа конференция образование, изкуства, традиции и перспективи“ проведена в СУ, 2022 Електронен адрес: https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/novini/kalendar/treta_nauchno_prakticheska_konferenciya_obrazovanie_i_izkustva_tradicii_i_perspektivi

Караатанасова, Юлияна. *Видове задачи, свързани с дейността възприемане на класическа музика в учебниците по музика за 4. клас за учебната 2022 – 2023.* В: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Книга Изкуства, том 116, година 4, 2023, с. 233–265, ISSN 2738-7062 266
Електронен адрес: https://fnoi.uni-sofia.bg/?page_id=5600
https://fnoi.unisofia.bg/wpcontent/uploads/2024/03/Godishnik_Kniga_Izkustva_FNOI_Volume116_2023_Fin_Web.pdf

Караатанасова, Юлияна. *Из историята на българската концертна образователна практика.* Доклад, сертификат за участие в Юбилейна национална научна конференция по повод 30 години специалност „Музика“ в СУ „Св. Климент Охридски“, май 2024.

Караатанасова, Юлияна. *Музикално образователни практики в къща музей „Панчо Владигеров“ – София и музей „Борис Христов“.* В: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Книга Изкуства, том 117, година 5, 2024, с. 29 – 56, ISSN 2738-7062 266
Електронен адрес: https://fnoi.uni-sofia.bg/?page_id=5600
https://fnoi.uni-sofia.bg/wp-content/uploads/2024/10/Godishnik_Kniga_Izkustva_FNOI_Volume117_2024_Fin_Web.pdf

Бих открила и **интервютата**, които Юлияна Караатанасова е направила във връзка с научното си изследване:

Караатанасова, Юлияна. (2021): Интервю с проф. Пламен Джуров, (времетраене 31:00 минути)

Караатанасова, Юлияна. (2023) Интервю с Елена Драгостинова, директор на музей „Борис Христов“, взето за целите на дисертационния труд на 21.03.2023, (времетраене 42:23 минути)
https://docs.google.com/document/d/1T24dQjle6rCq6X_q7FihWvVd_u5MY-CM/edit?usp=sharing&oid=112370146949088956876&rtpof=true&sd=true

Караатанасова, Юлияна. (2022) Интервю с Надя Сотирова, директор на къща-музей „Панчо Владигеров“ – София, взето за целите на дисертационния труд на 18.10.2022, (времетраене 31:35 минути)
<https://docs.google.com/document/d/1RV4q6jyP5Fq6aR1wV1weqk24Ufk3A-9q/edit?usp=sharing&oid=112370146949088956876&rtpof=true&sd=true>

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Смятам дисертацията на Юлиана Караатасанова за изключително актуална и важна за бъдещото изграждане на адекватно, високо културно и емоционално интелигентно поколение в България. Необходимостта от Национална стратегия по въпроса е назряла. Важно е тази тема да продължи да се развива от докторантката и институцията *Софийски университет* като водеща в България по отношение на педагогическите нормативни документи и мегодологията по поставените въпроси. Поздравявам докторантката и нейната научна ръководителка, както и катедрата за избраната тема.

Дейността на докторантката отговаря на наукометричните показатели за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, според Закона за развитието на академичния състав на Република България.

Дисертационният труд на **Юлиана Неделчева Караатанасова**, докторант в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Катедра „Музика и мултимедийни технологии“, на тема: **ПРИЛОЖЕНИЕ НА КОНЦЕРТНИ МОДЕЛИ В КОНТЕКСТА НА УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ ПО МУЗИКА НА БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ**, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, публикациите ѝ по темата, смятам напълно достатъчни, за да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото научното жури **да присъди образователната и научна степен „доктор“** по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... Методика на обучението по музика, на **Юлиана Караатанасова**, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

1.5.2025, София
Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова